

Sjöfartsverkets författningssamling

Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd om anpassning av passagerarfartyg med hänsyn till personer med funktionshinder;

beslutade den 12 november 2004.

Sjöfartsverket föreskriver¹ följande med stöd av 4 § förordningen (1980:398) om handikappanpassad kollektivtrafik.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter är tillämpliga på passagerarfartyg på inrikes resa i fartområde A–D, svenska passagerarfartyg i fartområde E och höghastighetspassagerarfartyg som används för allmänna transporter.

Allmänna råd

För svenska fartyg på internationell resa bör bilaga 1 och 2 tillämpas.

Fartyg med byggnadsdatum den 1 oktober 2004 eller senare

2 § Fartyg med byggnadsdatum den 1 oktober 2004 eller senare skall uppfylla kraven i *bilaga 1* oberoende av antalet passagerare. Fartyg som är certifierade för 100 passagerare eller mer skall även uppfylla kraven i *bilaga 2*.

Fartyg med byggnadsdatum före den 1 oktober 2004

3 § För fartyg med byggnadsdatum före den 1 oktober 2004 som byggs om behöver endast de delar som omfattas av ombyggnaden uppfylla kraven i *bilaga 1*.

Genomgår fartyg certifierade för 100 passagerare eller mer väsentlig förändring skall de delar som omfattas av förändringen även uppfylla kraven

¹ Jfr Rådets direktiv 98/18/EG om säkerhetsbestämmelser och säkerhetsnormer för passagerarfartyg (EGT L 144, 15.5.1998, s. 1, Celex 31998L0018) senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/24/EG (EUT L 123, 17.5.2003, s. 18, Celex 32003L0024) och kommissionens direktiv 2003/75/EG (EUT L 190, 30.7.2003, s.6, Celex 32003L0075).

SJÖFS 2004:25

Utkom från trycket
den 7 december 2004

**SFH
1.2.4**

i *bilaga 2*. Även de delar som inte omfattas av förändringen skall uppfylla kraven i *bilaga 2* om det är rimligt och praktiskt möjligt i ekonomiskt hänseende.

Definitioner

4 § I dessa föreskrifter används följande definitioner.

Byggnadsdatum: det datum då fartyget kölsträcks eller befinner sig på motsvarande byggnadsstadium

Fartområde: områdesindelning av farvatten med avseende på våghöjd och avstånd till land eller skyddad plats. Dessa områden definieras i fartygs-säkerhetsförordningen (2003:438) och Sjöfartsverkets föreskrifter (SJÖFS 2003:3) om fartområdenas indelning.

Höghastighetsfartyg: fartyg certifierade i enlighet med Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2003:12) om säkerheten på höghastighetsfartyg (HSC-koden 2000) eller Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2000:2) om säkerheten på höghastighetsfartyg (HSC-koden 1994).

Inrikes resa: en resa till sjöss från en svensk hamn till samma eller annan svensk hamn.

Motsvarande byggnadsstadium: byggnation som kan identifieras till ett enskilt fartyg har påbörjats och sammansättning av detta fartyg har nått en omfattning av minst 50 ton eller 1 % av den uppskattade totalvikten av allt material som ingår i fartygets struktur, om det är mindre.

Personer med funktionshinder: alla som har särskilda svårigheter att använda allmänna transportmedel, inbegripet personer med nedsatt rörlighet (t.ex. rullstolsburna), personer med nedsatt orienteringsförmåga (t.ex. nedsatt syn eller hörsel samt med kognitiva funktionshinder), personer med svåra allergier, äldre, gravida och personer som reser med små barn.

Vägfärja: fartyg som avses i 2 § andra stycket väglagen (1971:498).

Väsentlig förändring: förändring som innebär ändrade huvuddimensioner, utökad kapacitet eller förlängning av fartygets livslängd. Exempel på väsentlig förändring är förlängning av fartyget, att ett lastdäck byggs om till passagerarutrymmen eller att samtliga passagerarutrymmen på ett däck renoveras.

Undantag

5 § Undantag från dessa föreskrifter kan medges av Sjöfartsverket om det finns särskilda skäl.

Denna författning träder i kraft två veckor efter den dag då författningen enligt uppgift på den utkom från trycket i Sjöfartsverkets författningssamling då Sjöfartsverkets kungörelse (SJÖFS 1992:10) med föreskrifter om handikappanpassning av passagerarfartyg skall upphöra att gälla.

SJÖFS 2004:25

För fartyg i inrikes trafik med byggnadsdatum före den 1 oktober 2004, inrättade för 100 passagerare eller fler, och som inte genomgår ombyggnad eller väsentlig förändring, gäller Sjöfartsverkets kungörelse (SJÖFS 1992:10) med föreskrifter om handikappanpassning av passagerarfartyg.

JAN-OLOF SELÉN

Björn Waldenström
(Sjöfart och Samhälle)

Bilaga 1. Allmänna bestämmelser

Fartygets tillgänglighet

Fartyg skall vara byggt och utrustat på ett sådant sätt att en person med funktionshinder kan gå ombord och iland enkelt och säkert samt förflytta sig till däck där samtliga publika funktioner är belägna. Anvisningar om tillgänglighet till olika delar av fartyget skall anslås vid alla ingångar och på andra lämpliga platser ombord på hela fartyget.

Skyltar

De skyltar som finns ombord i ett fartyg till ledning för passagerarna skall vara lättillgängliga och lätta att läsa för personer med funktionshinder samt vara strategiskt placerade.

Kommunikation av meddelanden

Befälhavaren skall ha möjlighet att till personer med olika former av funktionshinder kunna tillkännage visuella och muntliga meddelanden ombord (om t.ex. förseningar, tidtabellsändringar och de tjänster som finns att tillgå ombord).

Larm

Larmsystem och larmknappar skall vara utformade så att de lätt kan nås av och varna alla passagerare med funktionshinder.

Ytterligare krav för att garantera rörligheten inne i fartyget

Ledstänger, gångar, passager, dörröppningar och dörrar skall vara konstruerade så att de passar rullstolsburna. Hissar, bildäck, passagerarutrymmen, bostadsutrymmen och toaletter skall vara konstruerade så att de på ett rimligt och proportionerligt sätt är tillgängliga för personer med funktionshinder.

Bilaga 2. Specifika bestämmelser

Fartygets tillgänglighet

Fartyget skall vara konstruerat och utrustat på ett sådant sätt att personer med funktionshinder kan gå ombord och iland enkelt och säkert, antingen utan hjälp/hjälpmiddel eller med hjälp av ramper, hissar eller lyftbord. Lutningen av obemannad ramp avsedd för rullstol får inte överstiga 1:20. Minst en av fartygets ingångar skall göras tillgänglig för personer med funktionshinder. Ingången skall vara fri från trappor och trappsteg och vara markerad med den internationella symbolen för resp. anordning avsedd för personer med funktionshinder. Hänvisningar till denna ingång skall placeras vid fartygets övriga ingångar samt på andra lämpliga ställen ombord i hela fartyget.

Bilparkering ombord

Speciella parkeringsrutor, där det är möjligt för en rullstolsburen person att ta sig ur bilen, skall finnas på bilfärja (exkl. vägfärja). Antalet sådana rutor tillåts variera i antal efter behovet. Sådana parkeringsrutor får också användas av personer med funktionshinder men som inte använder rullstol. Passagen från parkeringsrutan till passagerarutrymmena skall vara fri från hinder.

Hissar

Minst en hiss skall finnas mellan bildäcket och ett däck som utan hinder ger tillgång till allmänna utrymmen, hytter och toaletter. Hissens golv skall ha en yta som är minst 100 cm bred och 140 cm djup. Hissen skall ha automatiska dörrar med en fri öppning av minst 90 cm. Ett räcke skall finnas på tre sidor, 90–100 cm över golvet. Hissens manöverknappar skall placeras cirka 90–120 cm över golvet och minst 50 cm från hörn. Ett handtag skall placeras nära knapparna. Ett fällbart säte skall finnas i ett läge varifrån man kan nå manöverknapparna. Hissgolv och golvet utanför hissen skall vara i nivå. Den fria ytan framför hissen skall vara i nivå och minst 150 x 150 cm. Rulltrappor får inte ersätta hissar.

Tryckknapparna på kontrollpanelen skall ha en diameter av minst 2 cm och ha inbyggd belysning. De får inte vara s.k. touchknappar. Färgen på knapparna skall kontrastera kraftigt mot panelens färg. Tryckknappar för nödstopp och larm skall ha en form som skiljer sig från övriga tryckknappar i hissen. Knappen för nödstopp skall vara röd och för larm gul. Markeringen på knapparna skall anges med stora bokstäver i relief.

Passagerarutrymmen

Dörröppning till utrymme för passagerare skall vara tillräckligt bred, minst 80 cm fri passage, för att tillåta en rullstol att passera obehindrat. Dörrar skall öppnas automatiskt eller hållas öppna där detta inte står i konflikt med säkerhetsbestämmelserna. Hinder i form av trösklar etc. skall undvikas i

passagerarutrymmen och i övrigt elimineras, t.ex. genom ramper eller fällbara eller indragningsbara trösklar. Trösklar som krävs enligt tillämpliga fribordsbestämmelser får inte avlägsnas. Ramper och trösklar skall markeras med kontrasterande färg.

Trappor skall konstrueras så att de kan användas av personer med funktionshinder. Trappor får inte vara branta och stegen skall vara slutna. Trappstegen skall utformas för optimal säkerhet vad gäller höjd, djup, färgsättning, belysning och halkskydd. Med hänsyn till äldre personer och personer med nedsatt syn skall framkanten på varje steg ha en kontrasterande, ljus färgsättning (cirka 25 mm bred på både den horisontella och den vertikala delen). Handräcke skall vara rundformat med en diameter om 45–50 mm i greppvänligt material i kontrasterande färg. Handräcke skall finnas på båda sidor och skall sträcka sig 300 mm förbi översta resp. nedersta trappsteget. Räcket skall vara monterat 850 mm ovanför trappsteget. Det skall vara minst 45 mm fritt avstånd mellan räcket och väggen. Taktila varningsmarkeringar (beröringsmarkeringar) skall finnas i båda ändar av varje trappsektion.

För var 100:e passagerare som fartyget får medföra skall minst en plats reserveras för rullstol så att en person kan resa i rullstol tillsammans med andra passagerare. Det ska vara möjligt att säkra rullstolen.

Minst 4 % av sittplatserna för passagerare skall vara anpassade och avsedda för personer med funktionshinder. Dessa platser skall ha tillräcklig fri yta och vara försedda med lämpliga handtag så att funktionshindrade kan få stöd för att sätta sig eller resa sig. Handtagen skall vara kontrastmålade. Om fria ytan framför en sittplats inte är tillräcklig för en person med stelt ben, skall det vara möjligt att fälla eller ta bort sitsen mitt emot. Om sittplatserna anordnas i rader skall armstöd, som kan tänkas utgöra ett hinder för en funktionshindrad person, kunna vikas bort. Sittplatserna för äldre och funktionshindrade skall vara placerade nära evakueringsgångar och toaletter.

Korridorer och ledstänger

Det skall finnas tillräckliga utrymmen ombord så att personer med funktionshinder kan röra sig fritt, särskilt då fartyget gör längre resor. Det skall finnas ledstänger 90 cm över golvet, helst längs båda sidor av en korridor. Stångens profil skall vara utan kanter och ha en diameter om cirka 3,5–5 cm. Ledstänger skall ha en färgsättning som kontrasterar mot bakgrunden. Eventuellt kan taktila märkningar på ledstången anordnas till orientering/information för passagerare med nedsatt syn. Ledstänger, handtag, etc. kan behövas också på andra ställen, särskilt i restauranger, på stolsryggar och i toalettutrymmen. Korridorer skall vara tillräckligt breda så att rullstolar kan passera gående.

Däck och golv

Däck och golv skall vara plana och ha ytor med halkmotstånd. Om nivåsteg är nödvändiga, får de vara högst 3 cm. Alternativt kan en ramp av finmaskigt galler eller motsvarande samt handtag installeras.

Hytternas placering och tillgänglighet

På fartyg med hytter skall ett antal av dessa vara anpassade för rullstolsburna och andra personer med rörelsehinder. Sådana hytter och toaletter bör placeras i anslutning till öppna utrymmen mellan hyttsektionerna. Automatiska dörrar är att föredra. Om dörrarna har stängningspumpar skall de också ha automatisk öppning. Sammanlagda måttet av en korridor och en annan korridor eller dörröppning i 90° vinkel mot den förstnämnda rekommenderas vara minimum 220 cm. Korridorer i hyttsektionerna är normalt 90 cm breda. Där det sammanlagda måttet inte uppgår till 220 skall en skjutdörr installeras med minst 100 cm fri öppning. Detta bredare mått är nödvändigt för att rullstolar skall kunna svänga runt och komma in genom dörren. Dörr kan även få öppnas inåt, om utrymmet innanför dörren är tillräckligt stort för både rullstol och dörr.

Den fria ytan framför säng eller brits skall vara minst 140 cm bred. Hytten bör inte utrustas med våningssäng, eftersom man skall kunna sitta på sängkanten under avklädning. Om våningssängar används, skall utrymmet mellan dem vara minst 110 cm så att en person kan sitta. Sängen skall vara 50 cm över golvet. Strömbrytare för sänglampa skall placeras så att den kan nås både från rullstol och från säng. Övriga strömbrytare skall vara lätta att nå och vara placerade 90 cm ovanför golvet. Handtag skall finnas vid sängen. Om det finns ett handfat i hytten skall detta utformas som ett handfat i toalettutrymme, se nedan. Anordning för att kalla på hjälp skall finnas i hytten.

Toaletter

Med hänsyn tagen till fartygets storlek och användningsområde skall ett antal toaletter avsedda för rullstolsburna finnas att tillgå, om möjligt på varje passagerardäck. Dessa toaletter behöver inte vara belägna intill övriga toaletter och kan få användas av båda könen. Hänvisningsskyltar till dem skall placeras vid de toaletter som inte är lämpliga för rullstolsburna.

Dörrarna skall öppnas utåt eller vara skjutdörrar. Det skall vara möjligt att i en nödsituation låsa upp dörren från utsidan med nyckel, även om markeringen visar "UPPTAGET".

Avståndet mellan toalettstolens framkant och motsatt vägg eller fast föremål skall vara minst 110 cm. Ett 90 cm fritt utrymme skall finnas vid sidan om toalettstolen. Sitthöjden skall vara 45–48 cm över golvet. Stöd, som kan vikas upp eller fällas åt sidan, skall finnas på båda sidor om toalettstolen.

Handfatet bör vara placerat längst bort på ena vinkelväggen och får inte placeras högre än 80 cm från golvet. Handfatet skall vara så fastmonterat i

väggen att det kan användas som stöd. Spegel skall finnas på lämplig höjd, med nedre kanten 90 cm från golvet och den övre kanten 190 cm från golvet. Det skall vara möjligt att köra in främre änden av rullstol under handfatet; fria höjden under handfatet skall vara 70–75 cm. Tvål, handduk, etc. skall placeras vid sidan av handfatet på en höjd av 90–100 cm ovanför golvet. Anordningar för att kalla på hjälp skall finnas i varje toaletterum.

Åtgärder för personer med allergier

Inredning och sängutrustning skall så långt det är möjligt vara av icke allergiframkallande material. Vissa utrymmen ombord får inte vara tillgängliga för personer som har med sig pälsdjur.

Information

Om en informationsdisk finns, skall den om möjligt inte vara högre än 90 cm. En hörselslinga bör installeras vid informationsdisken.

Lättlästa anslag och skyltar med nödvändig information till passagerarna skall anslås på lämpliga platser, framför allt vid fartygets landgång. Bokstäverna skall vara av lättläst typsnitt, i halvfet och stor stil, i färg som kontrasterar mot bakgrunden (t.ex. svart på gult). Skyltarna skall placeras på lämplig höjd över golvet, cirka 150–160 cm, och vara väl belysta. Akustisk information skall ges med högt och tydligt tal. Alternativa informationsmetoder – punktskrift, taktilt eller per ljudband – bör också övervägas för blinda eller personer med stark synnedsättning.

Fartyget skall ha utrustning som medger att information kan ges på sådant sätt att den kan uppfattas och förstås både av synsvaga och personer med nedsatt hörsel.

Utrymmen för service

Bord i lokal där mat erbjuds skall vara utformade så att de utan hinder är tillgängliga för rullstolsburna.

Om det finns telefoner avsedda för passagerarna, skall minst en av dessa vara nåbar för rullstolsburna samt vara märkt med information om detta.

Skyltar som utmärker utrustning, installationer och utrymmen lämpliga för personer med funktionshinder.